

Степан КАНЧУК

здобувач освітньо-професійної програми
«Управління персоналом», ЗУНУ
Науковий керівник – Зоряна ПУШКАР, канд. екон. наук,
доцент, доцент кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу
Західноукраїнського національного університету

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ РОБОЧОЇ СИЛИ

У сучасних умовах глобалізації, стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та цифрової трансформації економіки відбуваються глибокі зміни на ринку праці. Формується нова модель зайнятості, у якій визначальне значення мають не лише професійні знання та практичні навички працівників, а й здатність ефективно використовувати цифрові технології, адаптуватися до технологічних змін та працювати у цифровому середовищі. У зв'язку з цим цифрові компетенції стають одним із ключових чинників забезпечення конкуренто-спроможності робочої сили та розвитку людського капіталу.

У сучасній економічній науці цифрові компетенції розглядаються як інтегрована система знань, умінь, навичок та поведінкових характеристик, що забезпечують ефективне функціонування особи у цифровому середовищі. Їх економічна природа полягає у здатності впливати на продуктивність праці, інноваційну активність, ефективність використання ресурсів та адаптивність працівників до змін ринку праці. На відміну від традиційних професійних навичок, цифрові компетенції мають універсальний характер, оскільки застосовуються практично в усіх сферах економічної діяльності.

Формування цифрових компетенцій безпосередньо пов'язане з розвитком інформаційного суспільства та цифрової економіки. На початкових етапах цифровізації ключова увага приділялася базовим навичкам роботи з комп'ютерною технікою та офісними програмами. Подальший розвиток інтернет-технологій сприяв формуванню інформаційної грамотності, що включає пошук, аналіз та оцінювання

інформації. Сучасний етап цифрової трансформації характеризується переходом до складніших компетенцій, пов'язаних із використанням великих даних, цифрових платформ, штучного інтелекту, кібербезпеки та цифрового підприємництва.

Особливістю сучасного етапу розвитку цифрових компетенцій є їх інтеграція у всі сфери професійної діяльності. Вони перестають бути специфічною вимогою лише для ІТ-сектору та стають необхідною умовою функціонування у будь-якій галузі економіки. У результаті формується новий тип робочої сили – «цифрово адаптивна» робоча сила, здатна швидко реагувати на зміни технологічного середовища та ефективно використовувати цифрові інструменти у професійній діяльності.

Важливу роль у розвитку цифрових компетенцій відіграє державна політика. У 2021 році в Україні було започатковано системний підхід до розвитку цифрових навичок населення шляхом схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей. Вона визначила стратегічні напрями державної політики у сфері цифровізації, розвитку цифрової грамотності населення та гармонізації національної системи цифрових компетентностей із європейською рамкою DigComp 2.1.

Національна рамка цифрових компетентностей громадян України передбачає структурування цифрових навичок за окремими сферами та рівнями володіння. Вона охоплює такі ключові напрями, як основи комп'ютерної грамотності, інформаційна грамотність, створення цифрового контенту, цифрова комунікація, безпека у цифровому середовищі та здатність до розв'язання проблем. Структура рамки забезпечує можливість оцінювання рівня сформованості цифрових компетентностей і створює основу для їх інтеграції у систему освіти та професійної підготовки.

У сучасних умовах цифрові компетенції виступають важливим чинником конкурентоспроможності робочої сили. Вони забезпечують можливість працівників ефективно адаптуватися до змін технологічного середовища, використовувати сучасні цифрові інструменти та брати участь у нових формах зайнятості. Володіння цифровими навичками сприяє підвищенню продуктивності праці, розширює можливості працевлаштування та забезпечує доступ до

глобального ринку праці. Особливої актуальності це набуває в умовах поширення дистанційної роботи, платформної зайнятості та цифрових сервісів.

Разом з тим, цифровізація супроводжується і певними ризиками. Автоматизація виробничих процесів сприяє витісненню низькокваліфікованої праці та формуванню структурного безробіття. У цих умовах працівники змушені постійно підвищувати рівень своїх цифрових компетенцій для збереження конкурентних позицій на ринку праці. Недостатній рівень цифрової грамотності обмежує можливості професійного розвитку, знижує мобільність робочої сили та посилює соціально-економічну нерівність.

Особливого значення цифрові компетенції набувають у контексті розвитку людського капіталу та забезпечення конкурентоспроможності національної економіки. Країни з високим рівнем цифрової грамотності населення демонструють вищі темпи економічного розвитку, інноваційності та інтеграції у глобальні економічні процеси. Саме тому розвиток цифрових навичок має розглядатися як стратегічний пріоритет державної політики у сфері освіти, зайнятості та цифрової трансформації економіки.

Отже, цифрові компетенції є важливою складовою сучасного людського капіталу та необхідною передумовою забезпечення конкурентоспроможності робочої сили. В умовах цифрової трансформації економіки вони виступають ключовим чинником професійної мобільності, продуктивності праці та адаптації працівників до нових вимог ринку праці. Подальший розвиток цифрових компетенцій в Україні потребує вдосконалення системи освіти, розширення доступу до цифрової інфраструктури та активізації державної політики у сфері цифрової грамотності населення.

Список використаних джерел:

1. Близнюк В. В. Цифровізація економіки та розвиток людського капіталу. Демографія та соціальна економіка. 2021. № 1. С. 26–37.
2. Колот А. М., Герасименко О. О. Праця XXI: філософія змін, виклики, вектори розвитку: монографія. Київ: КНЕУ, 2021. 487 с.